

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

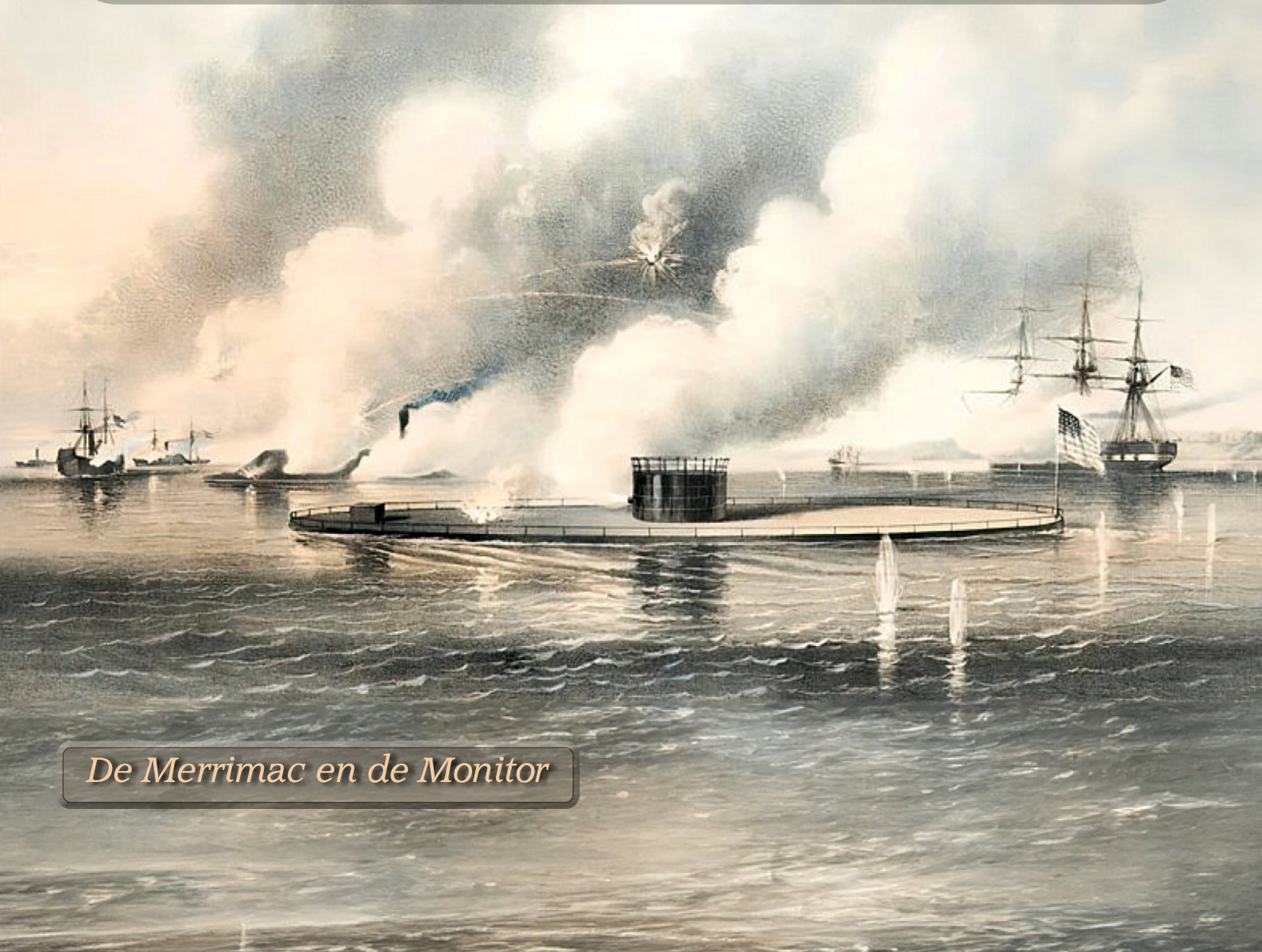
Nummer 3 - Maart 2024

Jaargang 5

Met o.a.

Het begintijdperk van het pantserschip

door Barend van Horssen

De Merrimac en de Monitor

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Inhoudsopgave

Pagina

Van de redactie	1
Van het bestuur	2/3
In Memoriam - Gerrit Horstman	3
Vrijwilligers aan het woord - <i>Lenie Roest en Liedie van Waardenburg</i>	4/5
Scheeps- en navigatie communicatie Deel 3 - door <i>Barend van Horsen</i>	6
De geschiedenis van de oorlogsbrik "Irene" - door <i>Ed Wijbrands</i>	7/9
Het begintijdperk van het pantserschip - door <i>Barend van Horsen</i>	10/12
Wisten jullie dat....?	13

Van de redactie

Beste Buffelaars,

Er is een nieuw onderdeel in deze nieuwsbrief: "Vrijwilligers aan het woord"
In deze aflevering komen Lenie Roest en Liedie van Waardenburg aan het woord.
Ook nieuw is dat u deze keer op pagina 12 twee filmpjes kunt downloaden en bekijken over de Merrimac en de Monitor en de HMS Warrior.
Helaas hebben we als Buffelaars volkomen onverwacht het bericht ontvangen betreffende het overlijden van Gerrit Horstman.
Een "In Memoriam" vindt u op pagina 3.

Hartelijke groet,
namens de redactie,
Jan Engelblik

Gegevens

Redactie :

Corrie Engelblik
Ed Wijbrands
Jan Engelblik

Info en kopij:

buffel-nieuwsbrief@engelblik.nl
Lay-out en realisatie:
Jan Engelblik - www.engelblik.nl

Marinemuseum Buffel

Koningskade 2
3221 CC Hellevoetsluis
www.buffel.nl

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Nummer 3 - maart 2024

Pagina 2

Van het bestuur

Beste Buffelaars,

De maand februari ben ik met mijn gezin op vakantie geweest naar Sint Eustatius. Uitgerust zijn we vol aan de slag gegaan met het nieuwe organigram met de verschillende werkgroepen: Marketing & Communicatie, Evenementen, Educatie & Innovatie, Museum, Financien, Fondswerving & Partnerships, Vrijwilligers en Onderhoud.

De eerste positieve gesprekken met het bestuur van Fortresse Holland zijn gevoerd en er is naar het laaghangend fruit gekeken om de eerste samenwerkingen op verschillende gebieden te starten.

De invulling van evenementen en onderwijsprojecten ook in het kader van de erfgoedtafel Historisch Haringvliet vindt nu plaats.

Het meeste werk gaat op dit moment ook zitten in het bouwen van een nieuwe interactieve website. Meer visueel met foto's en filmpjes en minder tekst. Nu is de oude website nog in de lucht en die zullen we wat aanpassen, dat er een nieuwe aankomt maar in ieder geval iets updaten zodat overtollige of gedateerde informatie weg is.

De email adressen zijn functioneel gemaakt dus geen persoonsnamen maar functies binnen het organigram en de werkgroepen zodat meerdere mensen daar gebruik van kunnen maken en alles niet afhankelijk is van een persoon. Dus voorzitter@debuffel.nl ipv WimNoordzij@debuffel.nl

Er komt heel veel werk op ons af en met name onderhoud van het dek en het dokken van het schip in 2025 vraagt veel aandacht omdat daar ook aanzienlijke bedragen mee gemoeid zijn en er dekking voor de kosten gevonden moet worden

Vervolg op pagina 3

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Nummer 3 - maart 2024

Pagina 3

Met Pasen gaan we open en daar hebben we veel zin in. Met de goede marketing en communicatie hopen we de teruggelopen aantallen bezoekers weer een sprong naar boven te laten maken.

Loopt u tegen dingen aan of heeft u nieuwe of misschien wel goede oude ideeën dan kunt u altijd een van de bestuursleden aanschieten of mailen.

- Peter Klompe is verantwoordelijk binnen het bestuur voor vrijwilligers en onderhoud,
- Wil wiegel Museale Zaken Financien(waaronder kassa en Horeca)
- Wim Noordzij Marketing& Communicatie, educatie& innovatie, evenementen en partnerships.

Op naar een mooi seizoen.

Wim Noordzij

In memoriam Gerrit Horstman

In de laatste week van januari werden we overvallen door het bericht van het plotseling overlijden van Gerrit Horstman, vrijwilliger "van het eerste uur". Hij heeft alle jaren op heel persoonlijke wijze, inspirerend en vooral altijd met veel humor en zelfspot, zijn bijdrage geleverd aan het voortbestaan van ons museumschip. Zijn warme aanwezigheid zullen we missen. Wij wensen zijn partner Joke en zijn verdere familie veel strekte na dit dierbare verlies.

Het bestuur.

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Nummer 3 - maart 2024

Pagina 4

Een vrijwilliger aan het woord..... Lenie Roest

Ik ben lenie Roest, 62 jaar. 7 jaar geleden ben ik getrouwd met Teun, hij heeft 1 zoon, ik heb 3 dochters uit een vorig huwelijk. Inmiddels hebben wij 3 kleinkinderen in de leeftijd van 4, 5 en 7 jaar waar wij veel mee ondernemen en ook heel vaak op passen! Ook hebben we een pup, Molly waar we mee op cursus gaan en veel mee wandelen.

Na jaren met veel plezier in de zorg te hebben gewerkt, werd ik om fysieke redenen afgekeurd en ben ander werk gaan doen, waarna ik mijn zieke dochter ben gaan verzorgen. Mijn wereldje werd toen erg klein. Ik miste het directe contact met mensen.

Daarom ben ik vrijwilligerswerk gaan doen bij "Fijnjetezien". Daar ben ik nu meer dan anderhalf jaar o.a. een luisterend oor voor bezoekers, die bijvoorbeeld één maal per week naar het ontbijt komen. Ook zit ik aan de balie om mensen door te verwijzen en te ondersteunen.

- *Hoe is het gekomen dat je vrijwilliger bent geworden op de Buffel?*

Zoals ik al aangaf ben ik vrijwilligster in het cultuurhuis voor "Fijnjetezien" met als doel mensen te verbinden. We organiseren voor de bezoekers één maal per week een ontbijt voor €4,50. Op een keer werd het ontbijt georganiseerd op de Buffel. Daar was zo'n fijne sfeer en een vrijwilligster vertelde zo leuk over de Buffel, dat ik ben blijven napraten in de longroom. Er bleken vrijwilligers gevraagd te worden en van het één kwam het ander en nu ben ik ook vrijwilliger op de Buffel

- *Wat vind je leuk aan de Buffel?*

De historie vind ik heel interessant en ook het team van vrijwilligers. Je hoort er echt bij. Wat ook fijn is dat vrijwilligerswerk niet alleen als verplichting wordt gezien. Je hebt wel "verplichtingen" als vrijwilliger maar het is geen "moeten". Het blijft flexibel. Ik werk heel leuk samen met Carin. Als zij een kinderfeestje organiseert, dan kijkt ze eerst of er genoeg vrijwilligers beschikbaar zijn, zo niet, dat wordt het een andere datum.

- *Wat zijn je werkzaamheden op de Buffel?*

Het versieren bij festiviteiten zoals Sinterklaas en Kerst en het helpen bij kinderfeestjes.

- *Zou je ook ander werk willen doen?*

Daar heb ik nog geen zicht op. Fysiek moet ik oppassen voor zwaar werk. Daarbij ben ik ook nog werkzaam bij "Fijnjetezien".

- *Zou je dingen veranderd willen zien op de Buffel*

Ik ben nog kort vrijwilliger op de Buffel, daar heb ik nog geen oordeel over.

- *Heb je nog opmerkingen over zaken die niet aan de orde zijn gekomen?*

Ja, vrijwilligerswerk op de Buffel is voor mij als een warm bad.

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Nummer 3 - maart 2024

Pagina 5

Een vrijwilliger aan het woord..... Liedie van Waardenburg

Ik ben Liedie van Waardenburg en 70 jaar oud. Ik ben getrouwd met Ben en we hebben twee zoons, waarvan er één is overleden. Oppassen op de kleinkinderen hoef ik niet meer, want onze kleindochters zijn 13 en 16. Vroeger heb ik als uitzendkracht veel ervaring opgedaan in de catering en heb ook een catering diploma. Bij Robeco verzorgden we bijvoorbeeld voor zo'n 700 mensen de lunch.

- *Hoe is het gekomen dat je vrijwilliger bent geworden op de Buffel?*

Ik ben sinds december 2023 vrijwilliger op de Buffel. Mijn man Ben is namelijk ook vrijwilliger in de onderhoudsploeg. Ik ging met hem mee naar de Buffel en zag dat er vrijwilligers werden gevraagd en heb mij toen aangemeld.

- *Wat vind je leuk aan de Buffel?*

De geschiedenis. De historie van het schip is zo mooi. Ik ben trots, dat ik er als vrijwilliger mag werken. Ik werk in de cateringploeg. Die ploeg is heel goed op elkaar ingespeeld en het is ook een heel leuke ploeg.

- *Wat zijn je werkzaamheden op de Buffel?*

We verzorgen met de horecagroep (verjaardags)partijen. We zorgen voor koffie en thee en maken hapjes. We doen eveneens de bediening. De groep bestaat uit zo'n 5 tot 6 personen. Ik help ook bij de kinderfeestjes, georganiseerd door Carin Ottevanger.

- *Zou je ook ander werk willen doen?*

Nee de horeca is echt mijn ding!

- *Zou je dingen veranderd willen zien op de Buffel*

Eigenlijk vind ik het prima zo. Ik heb het er erg naar mijn zin.

- *Heb je nog opmerkingen over zaken die niet aan de orde zijn gekomen?*

Het vrijwilligerswerk op de Buffel is heel gezellig en leuk. Ik hoop dat dat zo blijft.

Nieuwsbrief "Marinemuseum Buffel"

voor- en door vrijwilligers

Nummer 3 - maart 2024

Pagina 6

Scheeps- en Navigatiecommunicatie door Barend van Horssen

3

Begripsomschrijvingen

Deel

Algemeen:

Air draught: (Hoogte) Grootste hoogte van het schip en opbouw, gezien vanaf de waterlijn.

Anchor- position: (Anker positie) Plaats waar het schip ligt of gaat ankeren.

Calling-in-point. (C.I.P): Wordt ook wel Way point genoemd. Een positie waar het schip zich moet melden, het zogenaamde meldingspunt.

Dragging of anchor: Het anker beweegt ongewild over de zeebodem. Het z.g. Krabben.

Dredging anchor: Het bewust varen met over de grond slepend anker t.b.v. een manoeuvre.

Draught: Diepgang van het schip. Afstand van de waterlijn tot de kiel.

Established: Instellen. In positie gebracht. Ook wel In dienst gesteld

ETA : (Estimated time of arrival) Geschatte tijd van aankomst.

ETD : (Estimated time of departure) Geschatte tijd van vertrek

Fairway: Vaarwater of gedeelte van een waterweg

Fairwayspeed: De verplichte max. snelheid in een vaarwater

Foul anchor: Het anker is onklaar geraakt

Foul propellor: De scheepsschroef is onklaar geraakt

Hampered vessel: Schip is beperkt manoeuvreerbaar

Icing: De afzetting van ijs op schepen (vliegtuigen)

Inoperative: Buiten bedrijf

Mark : Merkteken. Bv punt in de kaart of een boei (ook wel Waypoint)

Off-shore installation: Installatie in Zee die een gevaar voor de navigatie kan zijn

Receiving point: Punt van ontvangst schip voor bv binnenvaren, doorvaart etc.

Reportingpoint: Meldpunt of plaats waar schip zich moet melden. Ook wel Waypoint

Traffic: Scheepvaartverkeer

Vessel crossing: Schip dat de vaarroute oversteekt

Vessel inward: Schip dat vanuit zee een haven aanloopt

Vessel outward: Uitgaand schip

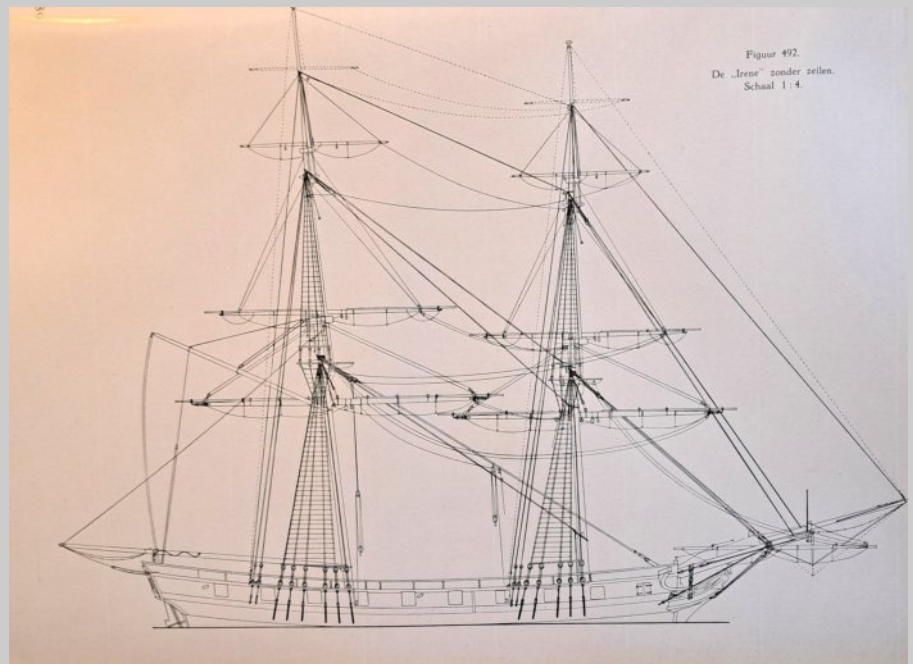
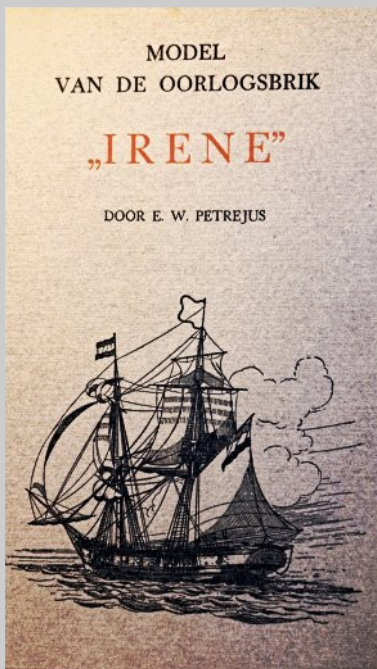
Outward bound for: Bestemming van het schip

Vessel turning: Opdraaiend schip

Waypoint: Meldingspunt of punt van de uitgezette koerslijn

De geschiedenis van de oorlogsbrik Irene door Ed Wijbrands

Zoals onze vrijwilligers en bezoekers ongetwijfeld weten, staat voorin de werkplaats (stuurboord) een prachtig scheepsmodel van de oorlogsbrik "Irene" gemaakt door de heer C. van den Kellen uit Rotterdam, vermoedelijk gemaakt eind jaren dertig van de vorige eeuw. De bouw gegevens haalde hij uit het prachtig boek model van de oorlogsbrik "Irene", dat verscheen in 1937, waarin de schrijver E.W. Petrejus, gedetailleerd alle (modelbouw) details van de brik en een aantal andere schepen uit de eerste helft van de 19e eeuw beschreef. Het model werd in het toenmalige maritiem museum "Prins Hendrik" in Rotterdam tentoongesteld.

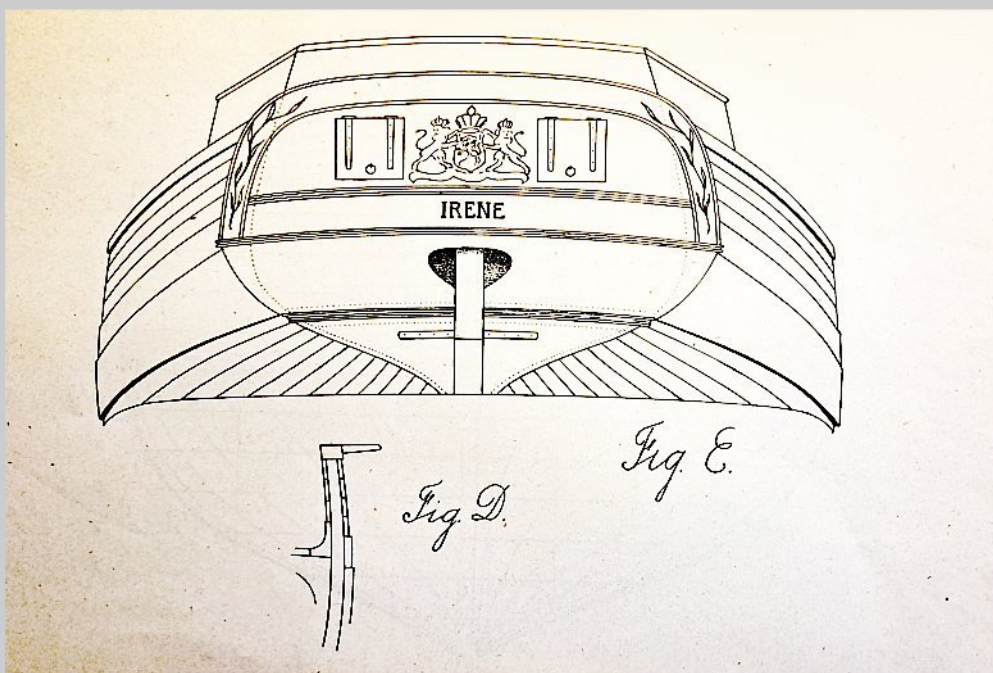
Tuigtekening zonder zeilen "Irene"

Op de eerste kerstdag 1811 tijdens een zware storm, strandde op de *'Haaks' het Engelse oorlogsschip "Grashopper" onder commando van Henry Fanshawe. Het schip werd bemand met '131 - 137 koppen' en was bewapend met 16 caronades (een kort gietijzeren kanon, bedoeld voor korte afstanden) van 30 pond en twee kanons van 8 pond. Dit schip, een brik die in gezelschap van de "Hero" en "Archimedes", eveneens onder de vlag van de "Royal

De geschiedenis van de oorlogsbrik Irene door Ed Wijbrands

Navy" varende een konvooi vormden en onderweg was van Gothenburg naar Engeland, beladen met oorlogs materialen. Bij de stranding van de laatste twee vaartuigen vond bijna de gehele bemanning de verdrinkingsdood, slechts twaalf opvarenden waaronder een gezagvoerder en vijf luitenants konden worden gered. Beide schepen gingen verloren, alleen de "Grashopper" had geluk, het schip sloeg over de zandbanken heen en kon zonder al te veel schade en verlies van opvarenden door de Nederlandse marine worden opgebracht. Commandant Fanshawe gaf zich over en zijn schip werd door de Nederlandse marine geconfisqueerd en naar Den Helder gesleept.

De "Grashopper" was een fraaie aanwinst voor de Nederlandse marine en werd in januari van het volgende jaar al in de sterkte opgenomen en omgedoopt tot (oorlogsbrik) "Irene" zij heeft nog tien jaar dienst gedaan onder Nederlandse vlag. In de periode 1812 - 1813 was de "Irene" ingedeeld in het te Nieuwediep gestationeerde vlooteskader en werd gezien als de beste zeiler binnen dit eskader. Na nog enige schermutselingen met vijandelijke schepen in de periode 1814 - 1815 zeilde zij in november 1815 met een aantal andere schepen van uit Vlissingen naar West-Indië. Een klein jaar later, op 18 september 1816 vertrok de brik van uit Hellevoetsluis naar de Middellandse zee ter versterking van het Nederlandse eskader in die wateren. In augustus 1819 nam de "Irene" deel aan de expeditie naar Palembang (Nederlands Indië, zuid Sumatra). In 1821 keerde zij weer terug in Nederland en werd in 1822 in Vlissingen gesloopt.

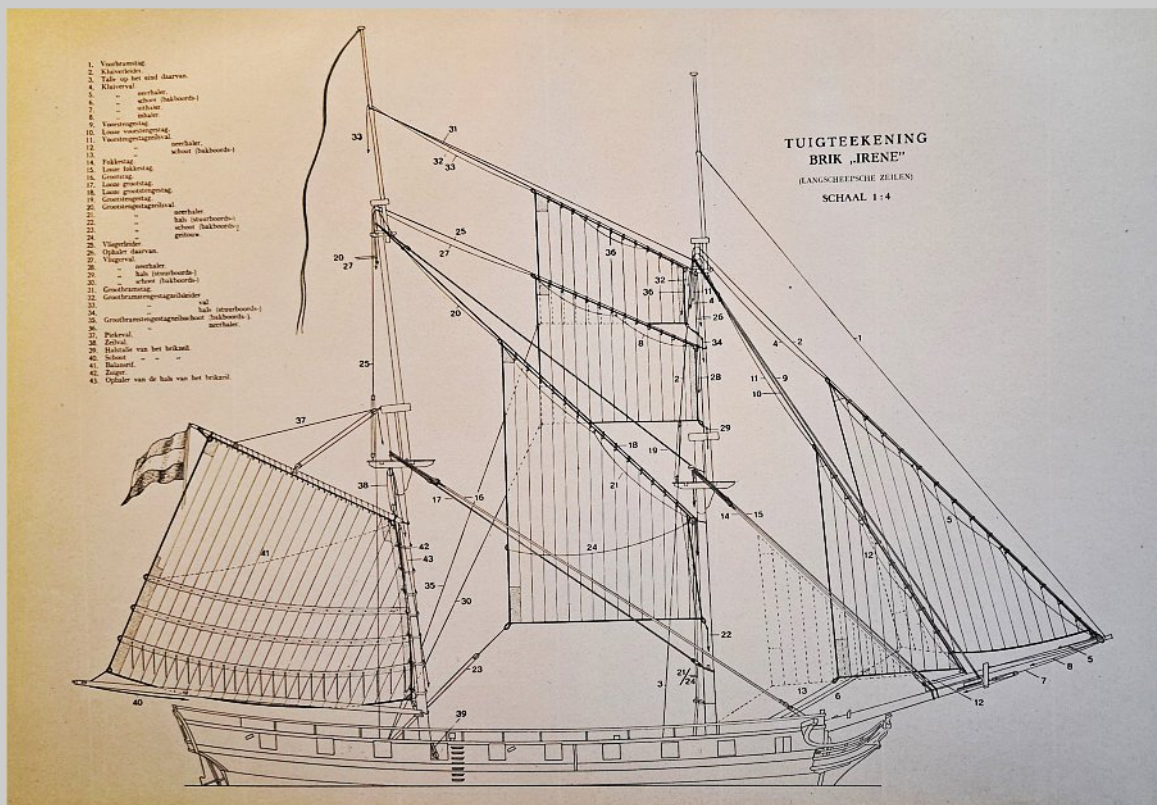

De geschiedenis van de oorlogsbrik Irene door Ed Wijbrands

De ontwerper van dit type brik was de Engelsman Sir William Rule (Surveyor of the Navy). Het eerste schip van dit ontwerp was de "Cruiser" die in 1797 in Ipswich te water werd gelaten.

De "Grashopper" is gebouwd in Hythe (Engeland) in 1806.

Het model is in 2021 geschonken door het Maritiem Museum Rotterdam aan de stichting "Ramtoerschip Buffel" in Hellevoetsluis.

Tuigtekening "Irene"

*De "Haaks" is een zandbank in de Noordzee, vóór het Marsdiep, zuidwestelijk van Texel, en ten westen van den Helder en bestaat uit de drie, vroeger afzonderlijke, zandbanken Noorder-Haaks, Middelryg en ZuiderHaaks.

Bron: Model van de oorlogsbrik "Irene" door E.W.Petreus

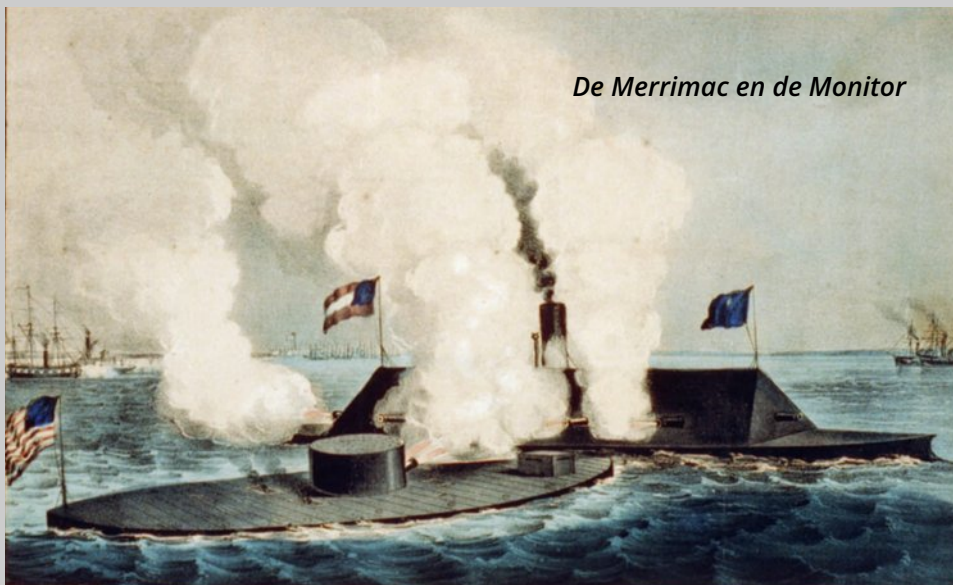
Het begintijdperk van het pantserschip door Barend van Horssen

Zeevaartgeschiedenis

De eerste ijzeren oorlogsschepen werden in 1839 in Engeland gebouwd. Dat waren twee kanonneerboten bestemd voor de East India Company. Zij namen deel aan de Eerste Opium oorlog tussen Engeland en China in 1842.

Het eerste echte en zeewaardige pantser-slagschip was de Warrior, die in 1860 in Engeland te water werd gelaten. *

Maar het eerste treffen tussen twee pantserschepen vond plaats op 9 maart 1862 tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog. Het gevecht was onbeslist, maar verwierf niettemin onsterfelijkheid door de twee tegenstanders, de Merrimac en de Monitor. **

De federale (Unie) troepen hadden in Norfolk (Virginia) o.a. de Merrimac in brand gestoken en laten zinken. De geconfedereerden ontdekten echter dat de Merrimac nog waterdicht was en dat haar machines nog werkten. Zij brachten

haar boven water en repareerden en verbouwden haar geheel.

Zware kanonnen (6 tot 9 inch) werden geplaatst af te vuren door geschutpoorten, een gepantserd afdak werd boven het dek aangebracht en een metalen ram werd aan de voorsteven bevestigd.

Het begintijdperk van het pantserschip door Barend van Horssen

Vervolg

Zonder poefvaart werd zij naar zee gestuurd om de vloot van de Unie op te zoeken en vond deze vloot bij de ingang van de rivieren de York en de James.

Ondoordringbaar voor de vijandelijke kanonskogels ramde zij de Cumberland en bracht deze tot zinken. Vervolgens ging zij op de Congres af en schoot deze vanaf een afstand van 180 meter totaal aan stukken.

De Minnesota ontliet dit lot, omdat ze aan de grond liep en verhinderde dat de Merrimac haar kon benaderen omdat zij een te grote diepgang had.

De Merrimac keerde die avond terug naar Norfolk om wat oppervlakkige schade te laten herstellen, maar toen zij de volgende morgen terugkeerde om het karwei aan de Minnesota af te maken, wachtte haar een verrassing. Men zag een vreemd vaartuig, het leek wel een kaasvat op een vlot, wat de Minnesota bewaakte.

Het was de USS Monitor. Vaak genoemd als één van de meest onzeewaardige schepen die zich ooit op zee hebben gewaagd.

Zij was uitgerust met een draaibare geschuttoren met twee zware 11 inch kanonnen en bovendien een met teakhout bepantserde romp. Er ontstond een bijna 4 uren durend gevecht.

Het bleek dat de eigentijdse projectielen weinig effect hadden op de bepantsering van de beide schepen en het gevecht werd dan ook onbeslist afgebroken.

Dit was de gebeurtenis die de landen in Europa aanzette tot de bouw van gepantserde oorlogsschepen met draaibare geschuttorens, zoals bv de Buffel, en verbetering van de vuurkracht (1868).

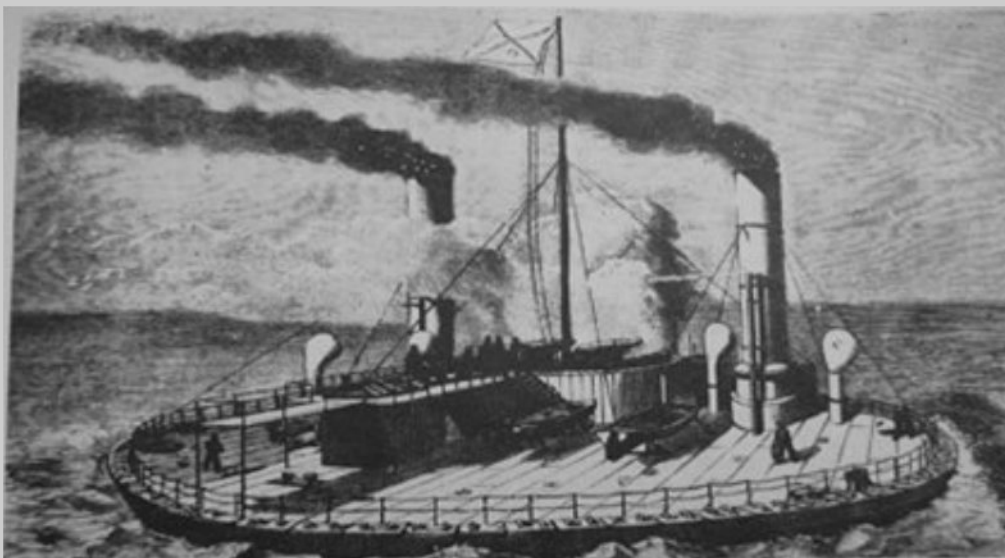
De eerste grote zeeslag waarbij pantserschepen streden tegen pantserschepen was de slag bij Lissa op 20 juli 1866, waarbij de Oostenrijkers de Italianen versloegen. Eén voorval in deze strijd had grote invloed op het toekomstige ontwerp van oorlogsschepen.

Tijdens het treffen ramde het Oostenrijkse vlaggenschip een stilliggend Italiaans schip en sloeg een gat van 28 m² in haar zijkant. Daaropvolgend voer de Oostenrijker

Het begintijdperk van het pantserschip door Barend van Horssen

Vervolg
achteruit en zonk het Italiaanse schip gelijk met verlies van 381 mensenlevens. Plotseling kwam de ram, één der oudste wapens in de strijd ter zee, weer in de mode. Tot aan het begin van de 20st eeuw werden vervolgens alle kruisers en zware slagschepen uitgerust met een ram.

Hierboven nog de Russische Novgorod, een cirkelvormig oorlogsschip.

Barend van Horssen

LINKS

- * Film: [Een wandeling op The HMS Warrior, 1860, Portsmouth, England](#) (5min. 41sec)
- ** Film: [De Merrimac en de Monitor](#) (Engels gesproken - redelijk geschiedsgetrouw - (8 minuten)

Marine Jargon

"Een tampat"

Een bed

"Purut"

Chocolademelk

"Selamat makan"

Eet smakelijk

WISTEN JULLIE DAT

Hans de Klerck en Jan Engelblik

29 september 1802

Eerste steenlegging droogdok Hellevoetsluis door G.J. Jacobson, president van de Raad van Marine.

Met uitzondering van Vlissingen beschikte aan het begin van de negentiende eeuw nog geen enkele Nederlandse marinehaven over een droogdok. Bijna vier jaar na aanvang van de werkzaamheden kon op 13 september 1806 het eerste oorlogschip in het dok van Hellevoetsluis worden drooggezet. Het dok was ontworpen door de waterbouwkundig ingenieur Jan Blanken Janszoon.

13 november 1914

Luitenant-ter-zee Coenraad C. F. Jager, een artillerist, demonteerde de eerste buitenlandse aangespoelde mijnen op de Goede Reede bij het Flauwe Werk.

Hoewel Jager van de drie Engelse mijnen weinig verstand had, wist hij de mijnen te demonteren. Zijn ervaringen deelde hij de volgende dag met de officieren en torpedomakers aan boord van Hr.Ms. Schorpioen, logementschip van de Torpedodienst te Hellevoetsluis. In de loop van de Eerste Wereldoorlog verwierf Jager zoveel kennis over het demonteren van mijnen, dat hij de bijnaam 'professor' kreeg.